

Afiliasyon (işbirliği) konusunda düşünceler: Bir model denemesi

Prof. Dr. Sabahattin Aydın

Orta öğrenimini Özel Darüşşafaka Lisesi'nde tamamladı. İstanbul Üniversitesi Tıp Fakültesi'nden 1985 yılında mezun oldu. Üroloji ihtisas eğitimini Trakya Üniversitesi'nde tamamladı. Yüzüncü Yıl Üniversitesi'nde çeşitli kademelerde yöneticilik yaptı. 1996 yılında doçent, 2003'te profesör oldu. 2006-2009 yıllarında Dünya Sağlık Örgütü İcra Kurulu üyesi olan Aydın, Sağlık Bakanlığı Müsteşar Yardımcılığı ve Üroloji Klinik Şefliği görevinde bulundu. Bir süre İstanbul Üniversitesi Rektör Danışmanlığı yapan Aydın, halen İstanbul Medipol Üniversitesi Rektörlüğü görevini yürütmektedir.

Son zamanlarda sağlık kuruluşları ile üniversitelerin afiliasyonu tartışmaları sürdürülmektedir. Ancak her kurumun ve hatta her fikir sahibi olanın başka bir afiliasyon hayal etmesinden dolayı ortak bir dil kullanmak ve uzlaşmak mümkün olamamaktadır. Sorunun üstesinden gelmek için düşüncelerimizi ifade edecek, ortak bir dil oluşturacak kendi terminolojimizin ge-

liştirilmesi gerektiğine inanıyorum.

Batı dillerinde kullanılan "affiliation" kelimesi "üyelğe kabul, evlat edinme, yakın ilişki, bağlanma, birleştirme, bağlama, katma, ekleme, üyelik, intisap, rabita" gibi kelimelerle dilimizde karşılık bulmaktadır. Ancak terim olarak "affiliation", güçlerin birleştirilmesi, yardımlaşma, iş, üyelik ve ast-üst ilişkileri bağlamında oluşturulan resmi bir birlikteliği çağrıştırmaktadır. Bir hukuk terimi

olarak ifade ettiği farklı anlamının konumuzla olan ilişkisi uzaktır.

Gittikçe entegre sistemlerin oluştuğu, kolektif çabaların daha kolay sonuç verdiği küreselleşen dünyamızda birçok alanda birlikte hareket etmenin zarureti ortadadır. Günlük pratiğimizde bir kısmı gelenekselleşmiş ve bilinen, bir kısmının ise adı konmamış farklı şekil ve derecelerde ilişkiler ve birliktelikler söz konusudur. Bu ilişkiler, iki yönlü yardım-

laşma, eşit şartlarda ortaklık, asimetrik kaynakların birleştirilmesi ile güçlü yapı oluşturma, yardım ve destek alma, danışman ve gözetmenlik altında çalışma, üye, çalışan, alt birim ilişkisinde bulunma, bağlantılı olma, federatif bir yönetim altında yer alma gibi geniş bir perspektif taşımaktadır. "Olumlu bağlılık" bütün bunların ortak yönünü oluşturmaktadır. Bu ilişki ve birlikteliklerin tanımlanması, kontrollü ve resmi bir nitelik kazandırılması amacı güdüldükçe, bu amaca hizmet edecek özel bir terimin kullanılmasına ihtiyaç duyulmaktadır.

Türk Dil Kurumu Büyük Türkçe Sözlükte, iş birliğinin anlamı, "amaç ve çıkarları bir olanların oluşturdukları çalışma ortaklığı, teşrikimesai; bir işin çeşitli kişilerce yapılması" olarak yer almaktadır. Ortak amaç ve çıkarlara yönelik oluşturulan birliktelik, bir anlamda olumlu bir bağlılık ilişkisini yansıtmaktadır. İş birliğini "olumlu bağlılık" temelinde oluşturulan bir "resmi birliktelik" olarak algıladığımızda, yukarıda sözü edilen ilişki çeşitlerini bu kapsamda ele alabiliriz. Ağırlık derecesine göre başlıca ilişki-birliktelik çeşitlerini sıralayalım:

- İki yönlü yardımlaşma
- Eşit şartlarda ortaklık, güç birliği
- Asimetrik kaynakların birleştirilmesi ile güç birliği
- Muhatabından programlı, tanımlanmış yardım ve destek alma
- Muhatabının danışmanlığı ve gözetimi altında çalışma
- Muhatabına üyelik, çalışan, dal, alt birim ilişkisi ile bağlı olma
- Kendi özerk yapısını koruyarak bir üst birime bağlanma, bağlantılı olma.

Bu durumda, daha önce **olumlu bağlılık temelinde oluşturulan resmi birliktelik** olarak kısaca tanımladığımız "iş birliği"ne daha kapsamlı bir anlam yükleyebiliriz. **İş birliği; ortak bir amaca yönelik olarak iki yönlü yardımlaşma ve eşit şartlarda ortaklık ve güç birliği olabileceği gibi, asimetrik kaynakların birleştirilmesi, diğerinden programlı, tanımlanmış yardım ve destek**

alma, danışmanlığı ve gözetimi altında çalışma ya da diğerine üyelik, çalışan, dal, alt birim ilişkisi ile bağlı olma ve kendi özek yapısını koruyarak bir üst birime bağlanma, bağlantılı olmayı da kapsayabilen resmi nitelikteki birlikteliği ifade etmektedir.

Aşağıdaki tabloda geniş bir anlam kazandırılan "iş birliği", farklı ağırlık derecelerinin yanında, iş birliğine esas teşkil eden konunun mahiyeti bakımından da farklılık arz edecektir. İş birliğinin sosyal, profesyonel, idari, akademik, teknik vb. alanlardaki bağlılıklara göre farklı nitelenmesi gerekecektir. Böylece "sosyal iş birliği", "profesyonel iş birliği", "idari iş birliği", "akademik iş birliği" ve "teknik iş birliği" gibi alt başlıklardan söz edebiliriz.

1- Sosyal iş birliği: Grup, dernek, sosyal sınıf ile yakın ilişki içine girip birliktelik oluşturma, yardım alma, yardımlaşma, çıkarını koruma ve birlikte faaliyette bulunma (Örneğin Üniversite Hastaneler Birliği).

2- Profesyonel iş birliği: Tarafların maddi kazanç elde etmelerini amaçlayan faaliyetleri, ticari ortaklık (Örneğin Acıbadem Hastaneler Grubu).

3- İdari iş birliği: Yönetim hiyerarşisi içinde rol paylaşımı, farklı rollerin farklı taraflarca üstlenilmesi. Bu eşit düzeyde fonksiyona dayalı paylaşım (Örneğin Marmara Üniversitesi, Pendik Eğitim Hastanesi) olabileceği gibi, federatif merkez ve yerel otorite şeklinde de olabilir (Örneğin University of London, University of California, University of Texas).

4- Akademik iş birliği: İki eşit eğitim kurumunun kapasite paylaşımı (Örneğin ortak lisans veya lisansüstü program açma) veya herhangi bir kurumun eğitim kurumundan eğitim, analiz, danışmanlık gibi akademik destek alması (ASM- John Hopkins, hami - yavru üniversite modeli?).

5- Teknik iş birliği: Bir kurumun diğerinin karşılıklı ya da tek taraflı olarak teknik kapasite ve alt yapı imkânlarını kullanması (Örneğin öğrencilerin başka kurumda stajı, bir projenin uygunması için başka kurumların imkânlarından

Kolektif çabaların daha kolay sonuç verdiği küreselleşen dünyamızda birçok alanda birlikte hareket etmenin zarureti ortadadır. Farklı şekil ve derecelerde ilişkiler ve birliktelikler söz konusudur. Bu ilişkiler; iki yönlü yardımlaşma, eşit şartlarda ortaklık, asimetrik kaynakların birleştirilmesi ile güçlü yapı oluşturma, yardım ve destek alma, danışman ve gözetmenlik altında çalışma, üye, çalışan, alt birim ilişkisinde bulunma, bağlantılı olma, federatif bir yönetim altında yer alma gibi geniş bir perspektif taşımaktadır.

yararlanma, AVM- Siemens).

Üniversite-sanayi iş birliği, akademik ve teknik iş birliğinin birlikte yürütülmesidir. Teknoparklarda bu iş birliğine profesyonel iş birliği de eklenmektedir.

Konumuz olan ve "resmi nitelik" kazandırılacak olan "iş birliği", yukarıda belirttiğimiz bağlılığın ağırlık derecesi ve ilişki konusunun mahiyetinin iç içe geçtiği bir matris yapıdan ibarettir. Bu matris yapı, iş birliği yapacak olan özel ve tüzel kişilerin talep, beklenti ve ihtiyaçlarına göre şekillenecektir. İlişkiyi resmileştirecek olan belgelerde iş birliğine özel matris detayı tanımlanabilir.

İşbirliği matrisi

Bu matrise göre örnek vermek gerekirse, bir sosyal yardımlaşma (1a) iş birliğinden söz edilebileceği gibi, akademik olarak bağlı olma (4f) veya teknik danışmanlık (5e) türü iş birliğinden de söz edebiliriz. Böylece karmaşık bir hal alıp uzlaşmakta zorlandığımız iş birliğini çeşitlendirerek amacımıza hizmet eder hale getiren modeller geliştirmemiz mümkün olacaktır.

İlişki Konusunun Mahiyeti						
	1-5 X a-g	1- Sosyal	2-Profesyonel	3-İdari	4-Akademik	5-Teknik
Bağlılığın Ağırlık Derecesi	a- Yardımlaşma	1a	2a	3a	4a	5a
	b- Eşit ortaklık	1b	2b	3b	4b	5b
	c- Asimetrik güç birliği	1c	2c	3c	4c	5c
	d- Yardım alma	1d	2d	3d	4d	5d
	e- Danışmanlık, gözetim	1e	2e	3e	4e	5e
	f- Bağlı olma	1f	2f	3f	4f	5f
	g- Bağlantılı olma	1g	2g	3g	4g	5g